

ПРОГРАМ РАДА
ISS/KS U152
Гипс и производи од гипса

Овај програм рада усвојен је на седници Комисије која је одржана 20. 4. 2015. године, а одобрио га је Стручни савет за опште области стандардизације, на седници која је одржана 25. 9. 2015. године.

Увод

У складу са тачком 1, Решења о образовању комисије за стандарде и сродне документе KS U152, *Гипс и производи од гипса* (у даљем тексту: Комисија за стандарде), област рада Комисије за стандарде је: стандардизација термина и дефиниција, метода испитивања и класификација сировог гипса, везива и префабрикованих компоненти на бази гипса који се користе у грађевинарству. Комисија за стандарде KS U152 прати рад следећих техничких комитета Европског комитета за стандардизацију (CEN):

- CEN/TC 241, *Гипс и производи од гипса*;
- CEN/TC 277, *Спуштени окачени плафони*;
- CEN/TC 357, *Спуштени плафони ослоњени на крајевима*.

Комисија за стандарде KS U152, *Гипс и производи од гипса*, образована је Решењем директора Института бр. 872/16-24-02 од 05.10.2007. године, а Решењем о измени и допуни решења бр. 872/16-24-02 од 05.10.2007. године о образовању Комисије за стандарде и сродне документе бр. 296/2-24-01/2012 од 09.03.2012. године проширује се област рада Комисије за стандарде. На основу члана 78. и 79. Статута Института и тачке 4. *Интерних правила стандардизације – Део 2: Образовање и рад комисија за стандарде*, KS U152 ради на стандардизовању дефиниција, метода испитивања и класификација сировог гипса, везива и префабрикованих компонента на бази гипса у грађевинарству, прати рад и учествује у раду одговарајућих техничких радних тела међународних и европских организација за стандардизацију и обавља друге задатке у вези са стандардима и стандардизацијом.

Активност Комисије за стандарде на планирању, припреми, доношењу и повлачењу стандарда и сродних докумената приказана је у табели 1.

Табела 1 – Преглед активности Комисије за стандарде

Година	Стандарди и сродни документи
2012.	2 објављена 3 повучена
2013.	2 у плану
2014.	2 у плану
2015.	5 се доноси 7 се повлачи

1 Пословно окружење

1.1 Опште

Гипс је материјал који је прилагођен околина, еколошки је беспрекоран, а с биолошког гледишта је потпуно нешкодљив, па спада у врло заступљене материјале у грађевинарству. Највише

се примењује у гипскартонским плочама које данас имају широку примену у завршним радовима у грађевинарству. Гипс у себи веже око 22 % кристалне воде, што код плоча дебљине 15 mm износи око 3 литра по квадратном метру. У случају пожара та вода делује самогасиво, па сходно томе гипс спада у негорив материјал. Производи добијени од гипса поседују исте карактеристике као и гипс.

Комисија за стандарде KS U152 прати рад техничких комитета Европског комитета за стандардизацију у области:

- дефиниција, захтева, метода испитивања и свих врста класификација сировог гипса, везива и префабрикованих компоненти на бази гипса (преко CEN/TC 241, *Gypsum and gypsum based products*);
- спуштених окачених плафона (преко CEN/TC 277, *Suspended ceilings*). Захтеви и методе испитивања за уобичејене потконструкције плафона и плочастих компоненти дефинисани су у стандардима које доноси овај технички комитет;
- спуштених плафона ослоњених на крајевима (преко CEN/TC 357, *Project Committee-Stretched ceilings*). Стандарди утврђују карактеристике, спецификације, методе испитивања као и методе оцењивања усаглашености за спуштене затегнуте плафоне.

Следећи политички, економски, технички, регулаторни, правни, друштвени и/или међународни индикатори описују пословно окружење у индустријском сектору, производе и материјале који могу имати значајан утицај на процес доношења стандарда.

- Најзначајније лежиште гипса у Србији налази се у долини реке Груже.
- Гипс нема замену у производњи портланд цемента, док се за производњу плоча од гипса може користити и синтетички гипс добијен разним индустријским процесима.
- Према европским стандардима или Европским одредбама за техничко оцењивање (ETA), производи од гипса морају да буду произведени на такав начин који испуњава захтеве у погледу карактеристика и перформанси држава чланица Европске уније. Наиме, техничке спецификације морају да се примењују на оне карактеристике за које постоје правни захтеви од стране држава чланица, што је осигурано мандатима техничких комитета CEN-а и EOTA.
- Српски стандарди настали преузимањем европских стандарда имају, тренутно, највећу примену у оквиру акредитације. Акредитација је начин за успостављање поверења на тржишту производа и услуга, јер представља независну и непристрасну оцену компетентности тела која обављају испитивање, еталонирање, сертификацију и контролисање. Повезивањем система акредитације у Србији са европским и светским системима акредитације омогућава се препознавање и прихватање резултата оцењивања усаглашености извршених у Републици Србији, што повећава конкурентност на европском тржишту.

1.2 Квантитативни показатељи пословног окружења

Према подацима Републичког завода за статистику, у 2013. години уграђено је 600 000 m² гипсаних плоча свих врста, док је количина уграђеног печеног гипса износила 664 тоне.

Европска индустрија гипса и анхидрита обухвата око 200 фабрика и 160 каменолома, у којима је директно запослено 28 000 људи и има промет од преко 7,5 милијарди евра (извор: <http://www.eurogypsum.org>).

Светска експлоатација сировог гипса у свету за 2011. и 2012. годину приказана је у табели 2 (преузето са: <http://minerals.usgs.gov/minerals/pubs/commodity/gypsum/mcs-2013-gypsu.pdf>).

Табела 2 – Светска експлоатација сировог гипса у хиљадама тона

Држава	2011. година	2012. година (процена)
САД	8 900	9 900
Алжир	1 650	1 650
Аргентина	1 340	1 200
Аустралија	3 500	3 000
Бразил	2 750	2 800
Канада	2 560	2 560
Кина	48 000	48 000
Француска	2 300	2 300
Немачка	2 020	2 050
Индија	2 700	2 750
Иран	13 000	14 000
Италија	4 130	4 100
Јапан	5 600	5 700
Мексико	3 840	3 850
Пољска	1 200	1 200
Русија	3 000	3 100
Саудијска Арабија	2 100	2 300
Шпанија	11 500	11 500
Тајланд	9 900	10 000
Турска	3 200	3 000
Велика Британија	1 700	1 700
Остале земље	14 500	14 900
Укупно (заокружено)	149 000	150 000

2. Очекиване користи од рада Комисије

Доношење европских стандарда као српских омогућава да се њиховом имплементацијом и применом успоставе принципи и правила за производе од гипса у погледу: пројектовања и уградње, захтева за производе, метода испитивања, вредновања усаглашености, што би омогућило уклањање техничких баријера и отварање тржишта широм Европе. Примена стандарда омогућила би бржу и лакшу везу између произвођача, корисника и органа надлежних за технички преглед и испитивање.

Очекује се да се кроз примену српских стандарда који за основу имају европске стандарде изврши рационализација средстава и материјала који се користе у овој области и истовремено испуне битни захтеви у погледу безбедности и сигурности конструкција, као и да гипсани производи постигну конкурентност у погледу квалитета на европском тржишту на којем до сада нису имале запаженију присутност.

Такође, примена ових стандарда обезбедиће здраву конкуренцију домаћих и страних фирми и на домаћем тржишту, што ће заједно довести до уравнотежења цена и односа цена – квалитет у корист купаца као крајњих корисника.

3. Учешће у раду Комисије

Заинтересоване стране у области рада ове комисије за стандарде су:

1. релевантни органи државне и локалне управе;
2. универзитети;
3. пројектанти;
4. извођачи радова;
5. произвођачи производа од гипса;

6. лабораторије за испитивање грађевинских материјала и производа.

Све заинтересоване стране у Републици Србији су позване да узму учешће у раду ове комисије за стандарде, уз осигуравање равноправног учешћа и заступљености свих заинтересованих страна. Учешће у статусу посматрача могуће је под одређеним условима који су утврђени *Интерним правилима стандардизације — Део 2: Образовање и рад комисија за стандарде и сродне документе*.

Права и обавезе чланова комисије за стандарде и сродне документе утврђена су *Интерним правилима стандардизације — Део 2: Образовање и рад комисија за стандарде и сродне документе*, са којима се упознају кроз краћу обуку на конститутивној седници или, у случају измене већег броја чланова комисије, на првој наредној седници. Такође, чланови Комисије се упознају са осталим интерним правилима стандардизације у Институту, која су у потпуности усаглашена са правилима међународних и европских организација за стандардизацију.

4. Циљеви и стратегија за остваривање циљева

4.1 Утврђени циљеви Комисије

1. Преузимање стандарда и сродних докумената, измена и исправки из области гипса и производа од гипса, онако како је то утврђено *Интерним правилима стандардизације — Део 1: Доношење, објављивање, одржавање, преиспитивање и повлачење српских стандарда и сродних докумената*.
2. Заступање српских националних интереса у области рада Комисије пред одговарајућим европским и међународним комитетима за стандардизацију, путем учествовања српских стручњака и експерата у раду ових техничких комитета.

4.2 Стратегије за остваривање циљева комисије

Остваривање циљева Комисије за стандарде KS U152 се заснива на дефинисању приоритета рада. Приоритети у доношењу стандарда су:

- доношење терминолошких европских стандарда као српских стандарда на српском језику;
- доношење српских стандарда који за основу имају европске или међународне стандарде на које се позивају или ће се позивати технички прописи, такође на српском језику;
- преузимање нових издања европских стандарда техничких комитета и поткомитета чији рад прати, уз поштовање свих рокова које дефинише европска организација за стандардизацију;
- сарадња са комисијама Института чија је област стандардизације у уској вези са облашћу стандардизације ове комисије.

У процесу имплементације стандарда неопходна је сарадња и координација са активностима Министарства привреде, Министарства рударства и енергетике и Министарства грађевинарства, саобраћаја и инфраструктуре приликом преузимања и доношења Уредбе о грађевинским производима CPR 305/2011ЕЕС.

4.3 Аспекти заштите животне средине

Иако је индустрија гипса овај производ означила као потпуно рециклажан, ипак се једино отпад који настаје приликом његове производње и уградње тренутно рециклира. Стопа рециклаже

гипса приликом рушења грађевинских објеката је ниска у многим земљама чланицама ЕУ зато што је за то потребна селективна деструкција објеката. Гипсани отпад сакупљен са срушених објеката може бити контаминиран другим материјалима, као што су фарба, завртњи, дрво и изолациони материјали, што може отежати рециклажу. Само се мали део гипса из отпада насталог рушењем тренутно рециклира због немогућности да се одстрани контаминанти. Такав гипс се може користити уместо свежег гипса у производњи цемента и у пољопривреди.

Приближно 10 милиона тона сувих зидова је депоновано на свету у 2007. години, а око 4 милиона тона гипсаног отпада се депонује у Европи годишње.

5. Фактори који могу утицати на испуњење и имплементацију програма рада

- Недостатак финансијских средстава онемогућава обезбеђење одговарајућих превода и упућује на преузимање стандарда методом проглашавања, што умањује кредибилитет ових стандарда у пословном окружењу.
- Учешће стручњака на доношењу српских стандарда и сродних докумената, као и њиховој хармонизацији са међународним и европским може бити недовољно.
- Стручна јавност може бити недовољно заинтересована за учешће у јавној расправи и достављање примедби и предлога у вези са нацртима српских стандарда и сродних докумената који се стављају на јавну расправу.

6. Корисни линкови за све наведене активности

- Основни подаци о Комисији:
http://www.iss.rs/tc/?national_committee_id=612
(увид у програм рада, листу објављених стандарда и оних на којима се ради).
- Основни подаци европског техничког комитета:
<http://www.cen.eu/cen/Sectors/TechnicalCommitteesWorkshops/CENTechnicalCommittees/Pages/default.aspx?param=6222&title=Gypsum%20and%20gypsum%20based%20products>
(увид у програм рада, листу објављених стандарда и оних на којима се ради за технички комитет CEN/TC 241);
<http://www.cen.eu/cen/Sectors/TechnicalCommitteesWorkshops/CENTechnicalCommittees/Pages/default.aspx?param=6258&title=Suspended%20ceilings>
(увид у програм рада, листу објављених стандарда и оних на којима се ради за технички комитет CEN/TC 277);
<http://www.cen.eu/cen/Sectors/TechnicalCommitteesWorkshops/CENTechnicalCommittees/Pages/default.aspx?param=622456&title=Project%20Committee%20-%20Stretched%20ceilings>
(увид у програм рада, листу објављених стандарда и оних на којима се ради за технички комитет CEN/TC 357).